

Marc Marschark: *Raising and Educating a Deaf Child* [Wychowanie i kształcenie dziecka głuchego]. Oxford: Oxford University Press 1997.

W ostatnich latach pojawia się coraz więcej publikacji przedstawiających badania dotyczące emocjonalnego, społecznego oraz językowego rozwoju dziecka głuchego. Niewiele z nich jednak jest adresowanych do rodziców i nauczycieli dzieci. Jednocześnie brak dostatecznej liczby placówek, gdzie mogliby oni otrzymać wyczerpujące informacje, instrukcje i wsparcie.

Książka M. Marscharka *Raising and Educating a Deaf Child* jest cennym źródłem wiedzy na temat głuchoty oraz wskazówek pomocnych przy dokonywaniu wyborów i podejmowaniu decyzji, które stają przed rodzicami i nauczycielami dzieci głuchych.

M. Marschark jest profesorem psychologii i kierownikiem Centrum Naukowego w Instytucie Rochester w Stanach Zjednoczonych. Obecnie uważany jest za jednego z czołowych psychologów zajmujących się głuchotą. W swej książce Autor wykorzystał informacje pochodzące z rozmów z dziećmi głuchymi, ich rodzicami i dorosłymi osobami głuchymi. Dzięki temu porusza problemy najistotniejsze z punktu widzenia osób głuchych, ich rodzin oraz wychowawców. Lektura prezentowanej książki może ułatwić znalezienie odpowiedzi na pojawiające się wątpliwości i pytania oraz dostarczyć wskazówek, jak zoptymalizować rozwój i wychowanie dziecka głuchego. Autor podkreśla, że treść książki odzwierciedla aktualny stan wiedzy na temat głuchoty, ale nie jest to jeszcze kompletna wiedza na jej temat.

Książka składa się z dziesięciu rozdziałów, z których każdy zawiera podsumowanie najważniejszych informacji, co ułatwia uporządkowanie wiedzy. Oto ich tytuły: „Dziecko głuche w rodzinie”, „Praktyczne aspekty bycia osobą głuchą”, „Komunikacja z dziećmi głuchymi”, „Wczesne interakcje: korzenie dzieciństwa”, „Rozwój języka”, „Rozpoczęcie nauki szkolnej”, „Uczenie się czytania i pisanie”, „Inteligencja, osiągnięcia i twórczość”, „Dzieci głuche stają się dorosłymi osobami głuchymi”, „Dokąd zmierzamy?”

Autor posługuje się językiem jasnym i zrozumiałym dla przeciętnego czytelnika, który nie ma profesjonalnej wiedzy na temat głuchoty. Słowniczek najważniejszych terminów oraz zbiór podstawowych znaków z języka migowego wykorzystywanych przez osoby głuche podczas codziennej komunikacji stanowią cenne uzupełnienie książki. Poruszane zagadnienia popierane są przykładami z praktyki zawodowej, co czyni je bardziej przejrzystymi i przystępnymi dla przeciętnego czytelnika.

W kolejnych rozdziałach Autor przybliży stopniowo istotę bycia osobą głuchą, przedstawia kulturę społeczności głuchych oraz narzędzia, z jakich osoby głuche mogą korzystać w komunikacji z osobami słyszącymi. Omawia także różne metody komunikacji wykorzystywane w kształceniu dzieci głuchych, poczynając od naturalnego języka migowego, aż po sztucznie tworzone systemy językowe, z uwzględnieniem wad i zalet każdego z nich. Jednocześnie stara się obalić istniejące od lat mity i przekonania dotyczące konsekwencji głuchoty dla rozwoju dziecka (chodzi tu o rzekomo częstsze występowanie agresji, niedojrzałości emocjonalnej lub wycofania społecznego), wiążąc je z brakiem efektywnej komunikacji we wczesnym okresie rozwoju. Według Autora ustanowienie optymalnie funkcjonującego sposobu porozumiewania się powinno stać się priorytetem w wychowaniu każdego dziecka głuchego.

Istotnym atutem książki jest fakt, iż przedstawiając pewne zagadnienia, np. proces rozwoju językowego, Autor odwołuje się do prawidłowości rozwojowych dziecka słyszącego, co znacznie ułatwia zrozumienie specyfiki głuchoty. Należy podkreślić, iż przedstawiane są nie tylko różnice między dzieckiem głuchym i słyszącym, ale również występujące między nimi podobieństwa. Autor wielokrotnie zaznacza, że potencjał rozwojowy, jaki mają dzieci głuche, jest taki sam, jak dzieci słyszących, należy je tylko otoczyć odpowiednią opieką.

Warto zauważyć, że M. Marschark nie proponuje jednego konkretnego systemu nauczania i wychowania dziecka głuchego. Zwraca uwagę na konieczność indywidualizacji oraz dostosowania programów i metod do każdego dziecka, gdyż to, co jest optymalne dla jednych dzieci, może być niewystarczające dla innych.

Chociaż przedstawione w książce możliwości kształcenia dzieci głuchych odnoszą się do realiów amerykańskich, to jednak interesujące jest prześledzenie krótkiej charakterystyki poszczególnych programów, obejmujących opieką nie tylko dzieci w wieku szkolnym, ale również dzieci przedszkolne i młodzież akademicką. Jak dotąd, niewiele uczelni w Polsce może zapewnić odpowiednie warunki kształcenia dorosłym osobom głuchym. Trudno jest również znaleźć odpowiednią opiekę dla dzieci przedszkolnych.

Wydaje się, że warto byłoby udostępnić omawianą książkę polskiemu czytelnikowi, mimo iż nie wszystkie przedstawiane w niej metody są aktualnie możliwe do wykorzystania w warunkach polskich. Zawarty w niej materiał może pomóc w pracy wszystkim osobom zainteresowanym tą problematyką, szczególnie rodzicom i nauczycielom dzieci głuchych, do których książka ta jest bezpośrednio skierowana.

Agata Łukaszewicz
Uniwersytet Warszawski